

Kövületek vagy bestsellerek?*

A középkori angol költészet Magyarországon

Képes Júlia

Idén huszonkét éve – ez pontosan a fél életem – hogy a középkori angol irodalom fordításával elkezdtem foglalkozni. Meggyőződésem, hogy a téma valójában korántsem annyira távoli és kevésbé érdekes, mint ahogy az első pillanatban tűnik. Azt a merész kijelentést is megkockáztatnám, hogy ezeknek a műveknek egy része akár bestseller is lehetne, ha megfelelő „tálalásban” kerülne terítékre. Éppen ezért óriásinak tartom a fordító felelősségét, nevezetesen hogy mit fordít le, és hogyan, bár könyvkiadásunk jelen helyzetét tekintve, attól tartok, korántsem csupán fordítói elhatározás kérdése az, hogy mi jelenik meg, és mi nem. Mindenekelőtt pontosítanám a középkori angol költészet alcímet: elsősorban a világi költészettel foglalkozom. A középkorban azonban a világi költészetet meglehetősen nehéz mereven elválasztani a vallásos költészettől: a kettő ugyanis állandóan összefonódott: bizonyos szimbólumok, mint például a *rózsa* vagy az *egyszarvú* jelképezhettek egyaránt Jézus Krisztust és a testi szerelmet; a trubadúrok szinte vallásos áhítattal áradoztak szívük hölgyéről, a Szűz Máriához írott versek viszont olykor igencsak emlékeztettek a szerelmes versekre.

Többen kérdezték már tőlem, milyen technikával fordítom magyarra a középkori angol és francia költészetet, netán valamiféle *Ómagyar Mária-siralom* nyelvezetű mű lesz az eredmény? A válasz nem is olyan egyszerű. Mivel elsősorban ezeknek a műveknek a mai embert érintő voltát szeretném kiemelni, illetve azt, hogy jelentős részük ma is kifejezetten kellemes olvasmány, ezért elsősorban arra törekszem, hogy a fordítások élő mai magyar nyelven készüljenek.

Így bármilyen izgalmas játék az archaikus szövegek szófejtése, mégsem ez dominál a magyar változatban – hiszen feltett szándékom, hogy a magyar változat a mai olvasó számára érthető és élvezhető legyen. Ne feledjük, hogy ez a ma már meglehetősen kevesek által értett, és senki által nem beszélt nyelv akkoriban élő nyelv volt! Mégsem véletlenül hoztam föl példának az *Ómagyar Mária siralmat*. Modern olvasata mellbeütően költői, keresetlen egyszerűségével, ritmusával példának tekinthető. Nemcsak szóhasználati, szerkezeti, illetve ritmikai ötleteket érdemes olykor meríteni belőle, de pl. az elsőnek tárgyalt *Wulf és Eadwacer* esetében talán nem túlzás azt mondani, hogy esetenként érzelmi, gondolati hasonlóság is van a két, nő által írott, lírai monológ között! (Újabb adalék a vallási és világi témák összefonódására!) Az alliterációkról nem is beszélve.

* Megjegyzés: A VII. Országos Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia (Budapest, Külkereskedelmi Főiskola, 1997. április) „Irodalom, stílusztika” szekciójában elhangzott előadás bővített változata.

Írásomat négy témakör köré szeretném csoportosítani: (1) A *Wulf és Eadwacer* című óangol elégia fordítása, (2) *Sir Gawain és a Zöld lovag*, (3) *Gyöngy* (ugyanattól a névtelen szerzőtől, mint a *Sir Gawain*), (4) és végül, de korántsem utolsósorban Chaucer *Troilus és Cressidája*. Ez a sorrend egyszerre időbeli a művek születési ideje szempontjából, de történetesen én is ebben a sorrendben kezdem el fordítani őket.

1. Wulf és Eadwacer

A *Wulf és Eadwacer* valójában a legelső versfordításom. Több tanulmány hangsúlyozza, milyen nehéz ezt a verset lefordítani. De vajon mi lehet ennek az oka? Ha egy pillantást vetünk az óangol eredetire (1.1. melléklet), a magyarázat egyértelműnek látszik, hiszen alig értünk meg belőle néhány szót még jó angol tudással is.

Ha azonban elolvassuk Michael Alexander modern angol fordítását (1. 2. melléklet), kifejezetten egyszerű verssel találjuk szemben magunkat mind vers-tani, mind szemantikai szempontból, amely akár közepes angoltudással is érthető, eltekintve néhány ritkább szótól vagy kifejezéstől. Felmerülhet az olvasóban a kérdés: vajon nincsen a szöveg nehéz volta kissé túldimenzionálva? Végére is elég természetes dolog az, hogyha számunkra teljességgel ismeretlen nyelven íródott egy szöveg, az meglehetősen nehéznek tűnik. Minek ezzel annyit foglalkozni? Nincs más dolga a fordítónak, mint kiválasztani a neki leginkább tetsző modern angol fordítást, és annak segítségével magyarázni az egészet.

Magyarázatként R. K. Gordonnak, a vers egyik fordítójának szavait idézném: „Ez a vers meglehetősen homályos, és eddig többféleképpen értelmezték. Az *Exeter Book*-ban közvetlenül a találós kérdések előtt szerepel, így sokáig azt hitték, hogy ez is találós kérdés... Nehezen érthető szavak és kifejezések szerepelnek benne, ezért minden fordítás csupán kísérletnek tekinthető...” (Gordon 1976: 83).

A modern angol fordítás tehát lehet segítség is, de éppúgy félre is vezethet! Semmiképpen nem kerülhetjük meg az eredeti szöveg alapos áttanulmányozását. Az első két sornak négy különböző modern angol fordítását összehasonlítva 1.2., 1.3., 1.4., 1.5. melléklet) nem találunk két teljesen ugyanazt jelentő megoldást! Hogyan lehetséges ez? A második félsor kulcsszava a *lac pl.* az általam használt, meglehetősen terjedelmes óangol szótár szerint (Bosworth – Northcote Toller 1976) háromféle dolgot jelenthet: (1) harc, küzdelem, (2) áldozat, (3) ajándék.

Hozzá kell tennem, hogy már az első két sorban sem ez az egyetlen többértelmű szó! Mivel maga az alaphelyzet sem kifejezetten egyértelmű, a szövegkörnyezet sem fog sokat segíteni nekünk. A balladai homály és tömörség jellemzi ezeknek az elégiáknak a légkörét, és ez az, amit olyan nehéz visszaadni. Bár különös módon a balladai tömörség a magyarban inkább megvalósítható, mint a modern angolban.

A modern angolban ugyanis a rengeteg prepozíció eleve némileg felhigítja a szöveget (az óangol nyelv nem így működik!), a szórend pedig túlságosan kötött ahhoz a modern angolban, hogy változtatni lehessen rajta. Ily módon a mo-

deh angol fordításban nemcsak a vers jelentése változhat meg jelentősen, hanem az alaphangulata is. Ezzel némileg összefüggő fordítási probléma az a bizonyos „egyszerűség”. A modern angol szöveg olykor szinte próziaian egyszerű, ha ezt még magyarra át tesszük, – esetleg az eredeti szöveg ismerete nélkül – az eredeti drámai sűrűségből végképp nem sok marad, és kevésbé sikerült esetben az eredmény inkább prózához, mint vershez fog hasonlítani.

Néhány szót a vers formájáról. Már csak azért is érdemes szólni róla, mert a *Sir Gawain* is részben hasonló formában íródott, bár jóval később (A *Wulf* feltehetőleg i. sz. 1000 előtt keletkezett, a *Sir Gawain* a 14. században). A vers rímtelen; a verssorokat cezúra vágja ketté, egy sorban általában négy hangsúlyos szótag van, ezek általában alliterálnak. Egy sorban 2-4 alliteráció lehet. A modern angol fordítás többnyire valahogy elsiklik a cezúra fölött, ezáltal eltűnik a vers staccato-jellege, így az egész vers még inkább a prózához közelít.

Eredeti óangol:

Wulfes ic mines widlastum wenum dogode

Hogyan sikerült ezt modern angolra áttenni? Az általam legjobbnak tartott Michael Alexander fordításból lényeges momentum lefordítása kimaradt.

M. Alexander fordítása:

...thinking of my Wulf's far wanderings

Képes Júlia fordítása:

Wulfomtól távol vágytól vergődtem.

Lássuk a többi fordítást:

R.K. Gordon fordítása:

I waited for my Wulf with far-wandering yearnings.

R. Hamer fordítása:

Grieved have I for my Wulf with distant longing.

L. J. Rodrigues fordítása:

My Wulf's far-wanderings I suffered, hopeful.

Az első és az utolsó változatot különösen félrevezetőnek érzem, mivel azt sugallják, hogy lehet várni, remélni valamit, valakit – holott erről szó sincs. Az előbb szóltunk a világi és vallási motívumok keveredéséről. A legtöbb óangol elégiának vallásos kicsengésű befejezése van, kivéve ezt és a *Feleség fájdalomát*. Mindkettő szerelmes nő lírai monológja – távolról sem jellemző műfaj az óangol költészetben.

T. A. Shippey írja az *Old English Verse* című művében (Shippey 1972: 72.) a következőket: „A *Tengeri hajós* és a *Vándor* című elégiákban a fájdalmas helyzetek végül megoldódnak. A szerelmes versek befejezése viszont összegzés re-

mény nélkül, a szereplők bár megértették önnön helyzetüket, de nem voltak képesek arra, hogy levonják belőle a következtetéseket.” Ezt a sorsba való beletnyugvást, illetve annak hiányát kulcskérdésnek érzem annak eldöntésében, hogy világi vagy vallásos műről van-e szó, és erre még visszatérek a későbbiekben.

2. Sir Gawain és a Zöld lovag

Következő témánk *Sir Gawain és a Zöld lovag* – bár nem mondhatni kifejezetten könnyű olvasmánynak, mégis sok olyan adottsága van, amelyek alkalmassá tehetnék arra, hogy bestseller legyen. Tündérmese-szerű, izgalmakban bővelkedő, kelta elemekkel átszőtt történet, finoman erotikus háttérrel – mi kell még? És mégis... Bár a mű 1960-ban megjelent magyarul, mégis nehézkes, fárasztó, roppant kevésbé szórakoztató olvasmány lett belőle.

A formatartás hiányának kissé különös megideologizálásával – ti. hogy az eredeti formát eleve képtelenség tartani, a fordító a kettes tagolású sorokat hármas-tagolásúakká változtatta, úgymond felidézve ezáltal a Balassi-strófát. A Balassi-strófának azonban igen fontos eleme a kötött szótagszám és a rím (*Sir Gawain és a Zöld Lovag*, Vajda Miklós utószava, 1960: 102–104.).

Ne feledjük, hogy Balassi verseit majdnem kivétel nélkül valamilyen dalmamra írta. Említettem az előbb, hogy alapjában véve a *Sir Gawain* formailag nagyban hasonlít az óangol alliteratív verselésre, egyetlen különbséggel: a *Sir Gawain* strófákra oszlik (bár ez igaz *Wulfra* is, de magára az óangol verselésre nem kifejezetten jellemző), és minden versszak végén van egy rövidke, ötsoros rimes záradék, amely egy kétszótagos és négy hatszótagos jambikus sorból áll.

A sorok mellett, hogy rímelnek, alliterálnak is. Ezek a záradékok formai bravúrral készültek. Az 1960-ban megjelent magyar változat szándékosan fordítja őket ügyetlenül, mondván, hogy az eredeti is ilyen. A mű teljes egészében megjelent magyarul a *Klasszikus angol költők* című antológiában (1986). Az ott szereplő négy részletből az egyik az én fordításom, ebből található egy rövid részlet a 2.4. mellékletben, és összehasonlításképpen ugyanennek a résznek a másik magyar fordítása a 2.3. mellékletben.

3. A Gyöngy

Ugyanennek a költőnek a tollából származik a *Gyöngy* című, erősen vallási allegorikus tartalmú költemény. Tudtam, hogy a vers kötött formában íródott: a 12 soros strófák sorainak szótagszáma ugyan nem kötött, viszont alliterál és igen bonyolult a rímképlete: *ababababbcbc*. Ezenkívül a hatstrófás egységek strófáinak első és utolsó sorában kell mindig előfordulnia egy bizonyos kulcsszónak.

Elhatároztam, hogy akármi történjék is, ezt a hihetetlenül bonyolult formát megpróbálom megvalósítani (zárójelben jegyzem meg, hogy a modern angol fordító nem vállalkozott erre, úgyhogy egy formailag kevésbé kötött változatot készített). Közben jöttem csak rá, milyen meghatóan szép az egész, és a bonyolult forma tulajdonképpen mindehhez csak eszköz.

Az alaptörténet egészen röviden az, hogy a költő elalszik egy folyóparti

kertben, és álmában egy csudaszép kisleányt pillant meg a folyó túlsó partján. Nem igazán tudja miért, de valahogy nagyon erős *déjà vu* érzése van, és lassan rájön, hogy a lányka az ő két éves korában meghalt kislánya (bár ez nem hangzik el ilyen egyértelműen, ami egyik oka annak, hogy a különböző irodalomtörténészek ezt a művet elég sokféleképpen értelmezték). Hosszú beszélgetés következik apa és lánya között sok mindenről, többek közt az égi üdvörről, arról, hogy a kislány Jézus menyasszonya lesz, egyik az ezer közül, és ehhez hasonló témákról (ez utóbbival kapcsolatban teszi fel a narrátor azt a kedvesen naiv, praktikus kérdést, hogy hol fognak azok mind lakni?). A folyó azonban továbbra is ott van kettejük között, és végül az apa azt gondolja magában, hogy mindez nagyon szép, de akkor ő most fogja a kislányt, és viszi magával. És ez az a pillanat, amikor felébred, mert azon a folyón élő ember nem kelhet át.

Közös vonás a *Sir Gawain*-ban és a *Gyöngy*-ben, hogy a főhős éppen azért kerül olyan közel hozzánk, mert nem az akkori elvárásoknak megfelelően viselkedik. Ezáltal szinte örökérvényű szabályokat sért meg – pusztán azért, mert az emberi dolgok és kapcsolatok fontosabbak számára, mint a hősiesség előírásai vagy az örökélet. Bár a vers legvége belenyugvás, én mégsem ezt érzem dominánsnak és jellemzőnek az egész műre, és ezáltal érzem az egészet – alaptémája ellenére – elsősorban mégis világinak (v.ö. Shippey megjegyzését az óangol elégiák befejezéséről).

Visszatérve a *Gyöngy* formájára: ha egyetértünk Kosztolányival abban, hogy fordítani annyi, mint gúzsba kötve táncolni, akkor a *Gyöngyöt* fordítani annyi, mint gúzsba kötve és kézen állva táncolni. Ez azonban nem lehet mentség semmilyen sikerületlen – vagy akár csak kevésbé sikerült! – megoldásra, és ha az olvasó érzi, hogy a feladat milyen nehéz volt, akkor nagy baj van. A feladat nehézsége a fordító legszigorúbb magánügye kell maradjon. A *Gyöngyből* egyébként két hosszabb részletet fordítottam, amelyek megjelentek a *Klasszikus angol költők* című antológiában (3.3. melléklet).

4. Chaucer: Troilus és Cressida

Utolsó témám Chaucer: *Troilus* és Cressidája, amit 1986-ban fordítottam le a Móra Kiadónak. Noha a mű teljes egészében megjelent, és a 6000 példány nyomtalanul el is fogyott, még az angol szakosok körében is kevesen tudnak arról, hogy a műnek létezik magyar fordítása.

Ha potenciális bestsellerről írok, elsősorban a *Troilusra* gondolok, amelyet az irodalomtörténet úgy tart számon, mint az első angol nyelven írott modern lélektani regényt. A női főszereplőt, Cressidát pedig az angol irodalom legelső árnyaltan ábrázolt nőalakjának szokás tartani. Az egész mű franciás könnyedséggel íródott – a szó legszorosabb értelmében – miközben a szerző szigorúan betartja a verstani szabályokat. Ezt a könnyed hangot és kötött formát kell híven megőriznie a fordítónak (4. melléklet).

A világi és vallási témák összefonódása szempontjából mellbevágó élmény volt számomra, amikor a *Klasszikus angol költők* című antológia számára lefordítottam két jelenetet a *Troilusból*: Az egyik a két címszereplő első szerelmes

éjszakája, amelynél szebbet és megindítóbbat nemigen találni a műfajban, a másik a mű legvége, amikor Troilus – Cressida hűtlensége feletti bánatában – leszúratja magát Achilles által, felrepül a nyolcadik szférába, lenéz saját holttestére, és nevet azokon, akik gyászolják, és nevet minden földi örömmön. Vagyis mindazon, ami az élete és halála értelmét adta! A döbbenettől szóhoz se tudtam jutni...

Nemcsak én érezhettem ezt, mert számos irodalomtörténész szerette volna bizonyítani, hogy a befejezést nem is Chaucer írta. Csak hát ez nem igaz. Elolvassván a *Canterbury mesék* befejezését, melyben a szerző tételelesen visszavonja összes világi tárgyú művét – köztük a Troilust is! – eszünkbe jut Patrick A. Thomas frappáns mondása „The poet had his cake and ate it.” (Thomas 1988: 201). Vagyis kedvére megírta mindazt, amit szeretett volna, a végén pedig – biztos, ami biztos – írt magának egy „bizonyítványt”, amelyre szükség esetén hivatkozhat. Hasonló pálfordulásokkal találkozhatunk az egész középkori, sőt reneszánsz költészetben, Petrarcanál, Balassinál stb.

Mit tehet az olvasó? Lemondóan felsóhajt, elismervén, hogy bár Chaucer – több más kortársával egyetemben – döbbenetesen modern tud lenni, de a befejezés nem az a pillanat, amikor modernsége megmutatkozik. Kénytelenek vagyunk tudomásul venni, hogy a szerző alapvetően középkori író (is) volt...

Valóban csupán középkori befejezés Chauceré? Egyáltalán nem vagyok biztos benne. Azt hiszem, kísértetiesen hasonlót él meg az ember, ha egy számára fontos kapcsolat (nem feltétlenül szerelem!) megszűnik, vagy egyszerűen „csak” megszűnik fontosnak lenni. És ahhoz, hogy mindezt „felülről” nézze az ember, egy kicsit meg kell halnia.

Irodalom

- Bosworth, J. – Northcote Toller, T. 1976. *An Anglo-Saxon Dictionary*. Oxford: Oxford University Press.
- Shippey, T. A. 1972. *Old English Verse*. London: Hutchinson University Library.
- Thomas, P. A. 1988. The Split Double Vision. The Erotic Tradition of Medieval Literature. *Neohelikon*, XV. Évf. 1. 201.

Források

- Alexander, M. (transl.) 1977. *The Earliest English Poems*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Chaucer, G. 1976. *Troilus and Criseyde and selected short poems*. edited by Donald R. Howard and James Dean. New York: A Signet Classics.
- Coghill, N. (transl.) 1971. Chaucer: *Troilus and Criseyde*. Harmondsworth: Penguin Classics.
- Gordon, E.V. (ed.) 1973. *Pearl*. Oxford: OUP.
- Gordon, R.K. (ed., transl.) 1976. *Anglo-Saxon Poetry*. London: Everyman's Library.
- Gordon, E.V. – Tolkien, J.R.R. (eds.) 1977. *Sir Gawain and the Green Knight*. Oxford: OUP.

- Hamer, R. (ed., transl.) 1970. *A Choice of Anglo-Saxon Verse*. London: Faber and Faber.
- Képes Júlia (ford.) 1984. *Színkép*. Budapest: Móra Kiadó.
- Képes Júlia (ford.) 1986. Gyöngy – részletek, Sir Gawain és a Zöld lovag. Téli utazás. In: *Klasszikus angol költők I*. Budapest: Európa. 82-92., 96-98.
- Képes Júlia (ford.) 1986. Geoffrey Chaucer: *Troilus és Cressida*. Budapest: Móra Kiadó.
- Rodrigues, L. J (transl.) 1994. *Anglo-Saxon Elegiac Verse*. Felinfach: Llanerch Publishers.
- Stone, B. (transl.) 1975. Pearl. In: *Medieval English Verse*. Harmondsworth: Penguin Classics.
- Stone, B. (transl.) 1976. *Sir Gawain and the Green Knight*. Harmondsworth: Penguin Classics.
- Vajda Miklós (ford.) 1960. *Sir Gawain és a Zöld lovag*. Budapest: Helikon.

1. számú melléklet
Wulf and Eadwacer

1. 1. *Eredeti óangol szöveg:*

Leodum is minum swylce his mon lac gife;
willað hy hine aƢecgan, gif he on Ƣreat cymeð?
 Ungelic is us.

Wulf is on iege, ic on oƢerre.
Fæst is Ƣæt eglond, fenne biworpen.
Sindon wæltreowe weras Ƣær on ige.
Willað hy hine aƢecgan, gif he on Ƣræt cymeð?
 Ungelice is us.

Wulfes ic mines widlastum wenum dogode;
Ƣonne hit wæs renig weder ond ic reotugu sæt,
Ƣonne mec se beaducafa bogum bilegde,
wæs me wyn to Ƣon, was me hwæƢre eac lað.
Wulf, min Wulf, wena me Ƣine
seoce gedydon, Ƣine seldcymas,
murnende mod, nales meteliste.
Gehyrest Ƣu, Eadwacer? Uncerne earne hwelp
bireð wulf to wuda.
Ƣæt mon eaƢe tosliteð Ƣætte næfre gesomnad wæs,
uncer giedd geador. (Hamer 1970: 84.)

1. 2. *Michael Alexander modern angol fordítása:*

The men of my tribe would treat him as game:
if he comes to the camp they will kill him outright.
 Our fate is forked.
Wulf is on an island, I on another.
Mine is a fastness: the fens girdle it

and it is defended by the fiercest men.
If he comes to the camp they will kill him for sure.

Our fate is forked.

It was rainy weather, and I wept by the hearth,
thinking of my Wulf's far wanderings;
one of the captains caught me in his arms.
It gladdened me then; but it grieved me too.

Wulf, my Wulf, it was wanting you
that made me sick, your seldom coming,
the hollowness at heart; not the hunger I spoke of.
Do you hear, Eadwacer? Our whelp
Wulf shall take to the wood.
What was never bound is broken easily,
our song together. (Alexander 1977: 85)

1.3. Részlet R. K. Gordon modern angol fordításából:

Is to my people as if one gave them an offering.
Will they feed him, if he should feel want? ...
...I waited for my Wulf with far-wandering yearnings...
(Gordon, R.K. 1976:8 3)

1.4. Részlet Richards Hamer modern angol fordításából:

It is as though my people had been given
A present. They will wish to capture him
If he comes with a troop...
...Grieved have I for my Wulf with distant longing...
(Hamer 1970: 85)

1.5. Részlet Louis J. Rodrigues modern angol fordításából:

It is to my people as if one gave them a gift;
will they receive him if he comes as a threat?...
...My Wulf's far-wanderings I suffered, hopeful...
(Rodrigues 1994: 61)

1.6. Képes Júlia fordítása óangolból:

Népem harcosai hajszolják, mint ordast.
Ha meglátják itt, mindjárt megölik.
Más a mi utunk.

Egyik szigeten Wulf, én a másikon.
Enyém morotvával körülvett erőd.
Vérszomjas férfiak védik a szigetet.
Ha meglátják itt, mindjárt megölik.
Más a mi utunk.

Wulfomtól távol	vágytól vergődtem,
záporosőben	könnyem hullott,
egy harcedzett férfi	fogadott házába,
megváltásom volt,	mégis gyötrelmem.
Wulf, kedves Wulf,	vágyam utánad
vette el erőm,	oly ritkán jöttél,
rettegés érted,	nem pedig éhség.
Hallod, Eadwacer?	Kettőnk kicsinyét
ordas viszi erdőbe.	
Könnyen szakad szét,	nem is volt közös
Kettőnk éneke. (Képes 1984: 61)	

2. számú melléklet

Sir Gawain és a Zöld Lovag (részlet)

2.1. *Középfangol eredeti:*

Bi conray caryes Dis knyght, tyl Krystmasse euen,
 al one;
 Þe knyght wel þat tide
 To Mary made his mone,
 þat ho him red to ride
 And wysse hym to sum wone.
 (Gordon-Tolkien 1977:21)

2.2. *Brian Stone modern angol fordítása:*

This knight covered the country till Christmas Eve
 Alone;
 And he that eventide
 To Mary made his moan,
 And begged her be his guide
 Till some shelter should be shown. (Stone 1976: 26)

2.3. *Vajda Miklós fordítása:*

Lovagolt előre ismeretlen utakon Karácsony napjáig
 egymaga.
 Gawain azon a szent napon
 Máriához fohászkoda.
 Kéré, kéréle nagyon,
 Szállásra vigye valahova. (Vajda 1960: 29)

2.4. *Képes Júlia fordítása:*

Keserves kínok közt, egyszál magában
 kóborolt a lovag Karácsonyest
 előtt.
 A Szűzhöz szólt Gawain,

És kérve-kérte őt:
 „Adjál tetőt fölém:
 Ne kapijak több esőt!” (Képes 1986: 96)

3. számú melléklet
Gyöngy (részlet)

3.1. *A középanyol eredeti:*

Pyght in perle, that precios pyese
 On wyþer half water com doun ðe schore.
 No gladder gome he en into Grece
 Þen I, quen ho on brymme wore.
 Ho was me nerre Þen aunte or nece;
 My joy forþy was much the more.
 Ho profered me speche, Ðat special spece
 Enclynande lowe in wommon lore,
 Caghte of her coroun of grete tresore
 And haylsed me wyth a lote lyghte.
 Wel was me that ever I was bore
 To sware Ðat swete in perles pyghte!
 (Gordon 1973: 9. 229 –240 sor)

3.2. *Brian Stone modern angol fordítása:*

Set in pearls, that precious piece
 Down the slope began to glide:
 No gladder man from here to Greece
 Than I when she stood on the stream's side!
 Being nearer than aunt or niece in birth,
 She won me to a yet gladder way.
 She proffered me speech, best creature on earth,
 Inclining low as a maiden may,
 Took off her crown of costly array,
 And gladly greeted me, gracious girl.
 Ah, bliss to be born for such a day,
 to answer that sweet one set in pearl!
 (Stone 1975: 148)

3.3. *Képes Júlia fordítása középanyolból:*

A drágagyöngy-díszes kis alak
 lassan a vízhez lépkedett.
 Görögorszáig boldogabb
 lényt önmagamnál nem lelhetek.
 Közelebb éreztem, mint kishúgomat,
 szívem az örömtől remegett.
 Megszólitott, szavai szép szavak,

fejét illően hajtva meg,
 fejdíszét leemelte, a fényeset,
 és üdvözölt engem szívesen.
 Üdvre születtem, hogy felelhetek
 e gyönyörűnek, gyöngytől díszesen. (Képes 1986: 84)

4. számú melléklet

Geoffrey Chaucer: Troilus és Cressida (részlet)

4.1. *A középanyol eredeti:*

„Now, my good em, for Godde’s love, I praye,”
 Quod she, „come off, and tell me what it is.
 For both I am aghast what ye will saye,
 And eek me longeth it to wite, ywis!
 For whether it be well or be amiss,
 Say on! Let me not in this feere dwelle.”
 „So will I doon. Now herkeneth. I shall telle.
 (Chaucer 1976: II ének 309–315 sor)

4.2. *Nevill Coghill modern angol fordítása:*

„Good Uncle, for the love of heaven, pray
 Come off it, tell me what it’s all about!
 I’m terrified of what you’re going to say,
 And, at the same time, longing to find out.
 O do say on! Don’t leave me in this doubt,
 Do tell me whether it be good or ill!”
 „Well, listen, then,” he said, for so I will.”
 (Coghill 1971: 56)

4.3. *Képes Júlia fordítása:*

– Az égre kérlek, drága bácsikám,
 – Így szólt –, ne kertelj annyit, ki velem!
 Hisz félek, reszket minden porcikám,
 És mégis szinte meghalok bele,
 Oly kíváncsi vagyok. Rossz hír? Gyere,
 Mondd már, különben úgyse nyughatom! –
 – Rendben van, elmondom, figyelj nagyon:
 (Képes 1986: 74)